

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspeševanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.
Izdaja „Goriško kmetijsko društvo“.

Štev. 14.

V Gorici, dne 31. julija 1911.

Pečaj VII.

Obseg: 1. Vabilo k občnemu zboru »Gor. kmet. društva«; 2. O nekaterih mlečnih napakah in o tem, kako se dajo odpraviti; 3. Kako naj se pujski oskrbujejo in krajijo; 4. Bolezni sadnega drevja, povzročene po raznih glivicah (Nadaljevanje); 5. Umna reja kuncev ali domačih zajcev (Nadaljevanje); 6. Poročila; 7. Zapisnik seje osrednjega odbora »Gor. kmet. društva«; 8. Na novo priglašeni udje »Gor. kmet. društva«; 9. Vabilo k ustanovnemu obč. zboru »Podružnice Goriškega kmet. društva v Sežani«.

Ponatisi iz »Primorskega Gospodarja« so dovoljeni le tedaj, ako se navede vir!

Štev. 1216

VABILO

k

Občnem zboru »Goriškega kmetijskega društva«,

ki se bo vršil o četrtek dne 24. avgusta 1911 ob 10 uri predpoldne pri
»ZLATEM JELENU« v Gorici.

VSPORED:

1. Otvoritev občnega zbora;
2. Čitanje in odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora;
3. Poročilo o društvenem delovanju v l. 1910;
4. Prefresovanje in odobritev društv. računskega zaključka, in bilance za l. 1910 in proračuna za l. 1911;
5. Dopolnilna volitev na podlagi § 20, odst. 1. izstopivših oziroma odstopivših odbornikov;
6. Volitev dveh pregledovalcev računov;
7. Odborovi predlogi;
8. Predlogi podružnic;
9. Morebitni predlogi društvenikov.

V GORICI, dne 27. julija 1911.

GORIŠKO KMETIJSKO DRUŠTVO

Predsednik:
A. JAKONČIČ.

Tajnik:
V. DONINKO.

Pristop k občnem zboru imajo le oni društveniki, ki so plačali udnino za l. 1911. Kdor slučajno nima izkaznice s seboj, jo dobi v društvenem uradu. Lahko se plača tudi pri vходу v zborovalno sobo.

O nekaterih mlečnih napakah in o tem, kako se dajo odpraviti.

O tem piše „Hessische landw. Zeitschrift“ naslednje:

Včasih se pojavijo v mleku izvanredne prikazni, ki otežkočijo ali celo popolnoma onemogočijo njegovo uporabo. Te izvanredne prikazni, ali napake izvirajo mnogokrat od krav, ki so bolne; v drugih slučajih zamore pa biti vzrok tem napakam krma, a razun tega tudi zunanji vplivi, kakor n. pr. vreme, nesnaga, pomanjkanje vode za hlajenje mleka i. t. d. Poglavitne napake mleka pa so sledeče: 1. Vodeno mleko, 2. vlečljivo ali sluzavo mleko, 3. rdeče mleko, 4. hitro gnijoče mleko, 5. mleko, ki se hitro zje ali sesiri in 6. modro ali plavo mleko.

Vodeno mleko vsebuje izredno veliko vode in razmerna kaj malo suhih snovi. Takšno mleko je bistveno manj vredno kakor pa normalno mleko. Vzrok tej napaki so marsikdaj gotove notranje bolezni krave. Posebno rada se pojavi ta napaka v mleku, izvirajočem od jetičnih ali sušičnih krav, a opazilo se je takšno mleko tudi pri kravah, ki rade zvržejo. To napako dobi mleko tudi takrat, ko se poklada kravam prav vodeno klajo, če se jim poklada mnogo enostranskih krmil, kakor n. pr. repo, krmsko peso, krompir i. d. e. Da se odpravi ta napaka iz mleka, je treba živinozdravniške pomoči, če izvira napaka iz bolezni. Ako pa je krivo tej napaki v mleku enostransko krmenje, je treba poskrbeti, da se bodo krmile krave s primerno klajo in mleko zgubi napako v kratkem ter dobi zopet pravilno sestavo.

Vlečljivo ali sluzavo mleko, ki se vleče kakor olje in katerega smetana se tudi tako vleče ter se ne da podeleti z lepa v maslo. Maslo iz takšnega mleka je slabe kakovosti, a tudi masla se dobi iz njega malo. To napako provzroča delovanje gotovih glivic, a opazilo se je že večkrat, da se ta napaka, če se je še zgubila, zopet povrne, kakor hitro se zažene krave na pašo na kak gotov del pašnika. Kakor hitro pa so se pasle krave na kakšnem drugem mestu pašnika, zginila je ta napaka iz mleka. Če se oddaja takšno mleko v mlekarnico, okuži se v dotični mlekarnici lahko še drugo zdravo mleko. Radi tega mora mlekár ali sirar strogo paziti, da se ne zanese ta napaka s kakšnim mlekom v mlekarnico. Če se je pa ta na-

paka zanesla po neprevidnosti v mlekarnico, naj se temeljito razkužijo vsi prostori, vsa oprava in posoda.

Rdeče mleko. Da ima mleko rdečo barvo, je vzrok temu v njem se nahajajoča majhna množina krvi, katera dospe v mleko vsled prevelikega krvnega navala proti vimenu ali pa na ta način, da počí, ko se krava molze, kakšna majhna krvna žilica. Ako pride kri po prvi tu navedeni poti v mleko, potem je mleko skozinskoz enakomerno rdeče, ako pa pride kri po drugi proti v mleko, se opazijo v mleku nekake krvave niti. Da se odpravi ta napaka, potrebna je živinozdravnikove pomoči, a naročiti je obenem osebam, ki molzejo, naj s kravami lepo ravnajo.

Hitro gnijoče mleko ima že takoj na početku, ko se prične zjedati ali kisati, obenem tudi okus po gnilobi. Ko se zjeda ali kipi, dobiva namreč obenem duh po gnilih jajcih. Ta napaka se pojavlja v mleku le o vročih poletnih mesecih in sicer vselej le vsled velike nemarnosti in nesnažnosti. Ako se ta napaka enkrat vgnezdí, potem se da težko odpraviti in če se že hoče odpraviti, uporabiti se morajo za to le prav močna razkužila, kakor n. p. klorovo apno, ki se mora več dni zaporedoma dejati v dotične prostore. Razun tega je treba temeljito omiti tudi vso mlekarsko opravo in posodo z raztopino klorovega apna in nato seveda večkrat oplahnuti z vrelo vodo.

Mleko, ki se hitro zje ali skisi in sicer že med molžnjo ali koj nato, ko se je vmolzlo. Razločevati pa je pri takšnem mleku dvoje in sicer: ali se zjeda vsled siriščnih bakterij in ostane potem mleko sladko, ali pa vsled mlečno-kisljih bakterij, vsled česar se tvori v mleku mlečna kislina. Ako se zjeda mleko vsled siriščnih bakterij, se ta vzrok ne da zlepa odpraviti, ako napaka slučajno sama ob sebi ne izgine. Lažje se dačo zatreti mlečnokisle bakterije v mleku in sicer tem potom, da se mleko pravočasno močno ohladi in strogo pazi na snago. Nesnažnost je največkrat vzrok, da se mleko hitro zje ali skisa, ker okužujejo stari mlečni ostanki i. t. d. sveže mleko. Pokaže se pa ta napaka lahko tudi vsled prav velike poletne vročine, posebno pa o soparnem vremenu; v tem slučaju je hitro in popolno ohlajenje mleka edino sredstvo.

Modro ali plavo mleko. Mleko postane modro ali plavo šele potem, ko se je skisilo, oziroma se ima skisiti. Po-

čerkoma se zapazijo vrh smetane majhne pike modre barve, katere se vedno bolj širijo in širijo in pomodrijo konečno vse mleko. Vzrok te napake je mnogokrat krma, v kateri se nahajajo neke posebne bakterije, ki proizvajajo modro barvilo. Menjava krme odstrani tudi tukaj, kakor pri sluzavem ali vlečljivem mleku, večkrat to napako. Te napake se mleko tudi lahko uleze. Če se pa ta napaka enkrat vgnezdi v kakih prostorih kakor v hlevu i. t. d., potem se morajo ti prostori in vsa oprava do dobra razkužiti.

Kako naj se pujski oskrbujejo in krmijo.

Kdor hoče imeti lepe, krepke in zdrave pujske ali prešičke in sicer ne le za pitanje, ampak tudi za plemo sposobne, mora pravilno oskrbovati in krmiti breje in doječe svinje. Brejim svinjam se mora pokladati sicer dobra in zadosna krma, vendar pa ne takšna, po kateri se svinja preveč odebeli ali opita. Prav potrebno je nadalje, da se breja svinja vsak dan tudi zadosno giblje. Primerna krmila za brejo svinjo so ječmenov in ovsen zdrob, pšenični otrobi in krmiska moka ali posevke in mleko, a poleg teh naj se poklada poleti zelena klaja ali pa naj se gonijo svinje na pašo, pozimi naj se pa daje krmiska pesa in repa, zmerna množina krompirja in posušena detelja. Zimska krma naj se razreže, opari ali pa skuha, in primešajo naj se jej otrobi. Ako se daje breji svinji pretečna klaja, skoti pogostoma šibke pujske, kateri pa večkrat ne morejo prenašati mleka pre-dobro krmljene ali predebele svinje.

Svinja in mladiči naj se denejo skupaj v en hlev in nastilja naj se z mehko in zdravo steljo. Ako se hoče uporabiti za steljo dolgo slamo, naj se ta na kratko razseka ali razreže, kajti drugače se pujski v dolgo slamo tako zakopajo, da jih svinja potem kar nehote lahko pomasti. Večkrat se dogaja, da imajo pujski preostre zobe in povzročajo svinji, ko sesajo, precejšnje bolečine. V takem slučaju naj se preščipujejo mladičem zobje s primernimi kleščami in sicer, če se opazi to, ko je svinja skotila naj se izvrši ta operacija še prej, nego začnejo sesati. Prve dni po skotitvi naj se krmi svinja zmerno. Po skotitvi je

namreč telo svinje zelo občutljivo, želodec in čreva ošibijo že nekoliko, ko je svinja nad pol časa breja in če se svinja takrat preobilo krmi, poloti se je po skotitvi lahko mrzlica, neredno prebavljanje in celo vnetje dojil, kar vpliva potem jako neugodno na mladiče. Radi tega naj se krmi svinja prve dni po skotitvi z redko oblado iz otrobov ali moke, z mlekom in zeleno krmo, pozimi naj se jej daje namesto zelene klaje pa krmska pesa in repa. Prehod z manjše na večjo množino in z manj tečne na bolj tečno klajo naj se izvrši le polagoma, a pazi naj se obenem, da se daje svinji le takšna klaja, po kakršni dobi svinja mnogo in dobrega mleka. Takšna krmila so posneto mleko, drobni pristni otrobi, ječmenov in ovsen zdrob. Dobro je, če se da svinji poleg teh krmil tudi nekoliko mlade zelene detelje ali lucerne, ali pa dobre trave. Ta poslednja krmila so prid zdravju svinj in pujskov. Pozimi naj se nadomesti zeleno krmo z repo, še boljše s krmsko peso in korenjem. Ni ravno potrebno, da se korenstvo skuha, ker doječim svinjam surovo bolj ugaja. Kisle krme se doječim svinjam ne sme dajati, ker po njej dobe slabo mleko, a pujski dobe lahko drisko.

Navadno se pujski dobro razvijajo, ako jih je le toliko, kolikor ima svinja sescev. Ako je skotila svinja več mladičev, nego ima dobrih ali mlečnih sescev, je najboljša, da se vsi pujski, za katere ni dovolj sescev, takoj odstranijo. V slučaju, da skoti več svinj istočasno, a ima katera izmed njih več dobrih sescev nego mladičev, naj se podtaknejo mladiči one svinje, ki jih ima odveč, drugi, ki jih ima premalo. Da se pa svinja ptujih pujskov ne bo branila, namažejo naj se njeni in oni, ki se hočejo podtakniti, z žganjem. Če so se eni in drugi mladiči namazali z žganjem, po em ne loči svinja ptujih od lastnih.

Dogodi se včasih, da zmasti svinja lastne mladiče. Najbolj pogostoma se dogaja to pri starejših svinjah, ker postanejo bolj težke in neokretne, dogaja se to sicer tudi pri bolj zanikernih in manj previdnih svinjah. Svinja pomasti mladiče navadno, ko se vlega v kak kot ali pa blizu kakšne stene. Ako se nahajajo tam istočasno pujski, se ti ne utegnejo umakniti, vsled česar se svinja na nje vleže in jih zmasti. Vzrok temu, da svinja pujske zmasti, je večkrat tudi stelja. Da se pa to prepreči, naj se, kakor je bilo že prej povedano, ne uporablja za nastiljanje predolga in preobilna stelja. Naplaže se to prepreči, ako se utrdi

ob stenah tri — ali čvetero voglate deske pokončno, s čimer se prepreči, da se svinja ne vleže preblizu sten ali kotov. Ko bi se svinja tudi hitro vlegla, imajo mladiči še dovolj časa, da se umaknejo.

Ko so pujski stari 2—3 tedne, naj se jim začne pokladati poleg tega, da še sesajo, tudi nekoliko kakšne druge krme. Najbolj primeren za to je debel ječmenov zdrob. Zdrob naj se poklada suh in sicer početkoma v majhni množini. Dobro je, ako se poklada pujskom tudi nekoliko grahovega ali bobovega zdroba. Ovsen zdrob ni vsled lusk, ki se nahajajo v njem, nič kaj primeren za pujske. Pogostoma se daja mladim prešičkom prve tedne po skotitvi celò kravje mleko, posebno pa tedaj, če je skotila svinja mnogo pujskov in nima prav dosti mleka. Kravje mleko pa ni v stauu nadomestiti, dokler so pujski še mladi, svinjinega mleka, kajti to poslednje ima dokaj več beljakovin nego prvo, toda manj mlečnega sladkorja. Ne malokrat je vzrok slabemu prebavljanju pri pujskih ravno kravje mleko, posebno če se jim začne pokladati prezgodaj. Ako ni ravno neobhodno potrebno, naj se ne začne dajati pujskom kravjega mleka pred četrtim ali petim tednom starosti. Če se že mora pokladati mladim pujskom, ki še sesajo, tudi kravje mleko, potem naj se to mleko stanjša z vodo in vsaj v začetku naj se skuha v tem mleku obenem nekoliko ovsene moke. Takšna obloda naj bo pa vsakrat tako topla, kakršno je mleko, ki ga dobe mladiči od starke; ima naj toraj 39° C. Vsakršna krma, ki se ima dati pujskom, naj se zlije v posebno korito, katero naj bo v prostoru, kamor svinja ne more.

Pujski naj sesajo mater najmanj šest tednov, kajti dokler niso stari vsaj 6 tednov, ni mogoče nadomestiti starkinega mleka z nobenim drugim krmilom. Po končanem šestem tednu starosti odstavijo se pujski lahko brez vse skrbi. Na vsak način pa se ne smejo odstaviti pujski prezgodaj, kajti prezgodaj odstavljene večkrat močno zaostanejo za onimi, ki so sesali starko dovolj časa. Posebno onih pujskov ni smeti odstavljati prezgodaj, ki se nameravajo uporabiti za pleme. Ako so med pujski nekateri šibki, puste naj se na vsak način slabotni pujski, da več časa sesajo, krepkejši pa naj se prej o istavijo.

Kdor se ukvarja z izrejo mladih prešičev, naj si dobro zapomni, da vpliva dobra paša zelo ugodno na razvoj in zdravje

njihovo. Brez primerne paše se izreja prešičev navadno slabo sponaša. Ako se pujski, ki se nameravajo uporabiti kasneje za pleme, krmijo v mladosti s preveč tečno klajo ter se dovoljno ne gibljejo, postanejo lahko popolnoma nesposobni za pleme. Poskrbi naj se toraj za to, da se bodo mladi prešiči telesno krepko razvijali t. j. da postanejo kmalu veliki in močni. Da se pa to doseže, naj se spuščajo, ko so dva do tri tedne stari, in o nepremrzlih dneh, s starko vred vsak dan po par ur v kak poleg hleva ali pa v njegovi bližini se nahajajoč primeren prostor, da tam lahko poljubno rijejo in se naskačejo. Za razvoj kosti in mišic ter sploh za zdravje prešičkov je gibanje na prostem neprecenljive vrednosti, neobhodno potrebno pa je gibanje na prostem posebno za takšne prešičke, ki se nameravajo uporabiti za pleme.

Korita in sploh vsa posoda, ki se uporablja za krmenje pujskov, naj bo vedno skrbno osnažena. Pujskom, kakor sploh vsaki mladi živali škoduje namreč zelo vsaka pokvarjena krma. Da se pujski slabo razvijajo in boleajo, da dobe drisko, da ne morajo žeti i. t. d., je največkrat kriva nemarnost in nesnaga pri krmenju.

Po „Oekonomu“.

Bolezni sadnega drevja, provzročene po raznih glivicah.

(Nadaljevanje.)

Razen prejopisanega škodljivega mrčesa delajo prav občutno škodo tudi razne glivice. Če so se polotile drevja, provzročijo, da usahnejo posamezni drevesni deli, a včasih da celo drevo samo usahne. Te bolezni so med seboj zelo različne, ni jih mogoče zlepa spoznati, se rade zamenjajo druga z drugo, zato se pač včasih bolno drevje popolnoma napačno zdravi. Prvi pogoj za vsakega sadjerejca je toraj, da ve, kdaj se ta ali ona bolezen prikaže, na čem se spozna, kako se razširja in na kak način se drevo pred njo obvaruje. Vse drevesne bolezni provzročajo skoraj izključno le trosi. Nasele se ne le na ranjenih, ampak celo na zdravih drevesnih delih.

V naslednjem hočemo opisati na kratko bolj navadne bolezni sadnega drevja, v prvi vrsti pa one, ki jih povzročajo bakterije.

Bakterija, takozvana „*Bacillus spongiosus*“, je ona, ki povzroča snet ali smoliko in sicer posebno na češnjah. Strokovnjak spozna to bolezen po smoli ali rastlinskem gumiju, ki se izceja na raznih mestih sadnega drevja. Ker so napadena mesta slična onim bolnim mestam, ki jih napravi na drevju zmrzal ali pa solčni prižig, zato se pravi takim mestam na sadnem drevju tudi snetjavost ali snet. Taka bolna mesta se napravijo na sadnem drevju na ta način, da se večja ali manjša površina lubadi in lesu posuši, kakor hitro se je naselila na onem mestu ta bakterija; ker se lubad hitro suši, napravijo se okrog bolnega mesta nekake otekline, vsled česar potem lubad razpoka. Ta bolezen se pa ne da spoznati le po izcejajoči se smoli, ampak tudi po tem, da napadeni drevesni deli usahnejo ali celo drevo samo. Drevje, ki je napadeno po tej bolezni, usahne bodisi na zimo, v teku poletja ali takrat, ko drevo najlepše poganja. Po tej bolezni napadenemu drevju se posuši listje in cvetje, zato nas spominja to na neko drugo bolezen, takozvano *Monilia* (*Sclerotinia fructigena*). Ta poslednja se razločuje od prejšnje v tem, da usahnejo vsled nje samo vršiči mladik. Če se poloti ta bolezen drevja, usuše se vršiči mladik v kratkem, včasih tako naglo, da bolezen popolnoma prezremo. Ta bolezen se poloti tudi češpelj in jablau. Najrajše se poloti mladih drevesc, rastočih v drevesnicah, a tudi starejših sadnih dreves. Včasih drevo vsled te bolezni tudi usahne. Škoda, ki jo napravi, je včasih izredno velika.

Marsikdaj zanesejo to bolezen sadjerejci sami z bolnega drevesa na drugo zdravo in sicer s tem, da rabijo rezilo prej za obrezovanje bolnih dreves, ga nato ne razkužijo in nadaljujejo z obrezovanjem zdravih dreves. S takim ravnanjem se занesejo bakterije z bolnih na zdrava drevesa. To bolezen pa занesejo lahko z bolnih na zdrava drevesa tudi razni sadni škodljivci tako n. pr. lubadarji, pa tudi ptiči in druge živali.

Ako se je polotila sadnega drevja prejnavedena bolezen, naj se vsa bolna mesta pozimi izrežejo do zdravega lesu in vse ono, kar se je odrezalo, sežge. Nastale rane naj se zamažejo potem dobro s katramom, cepilno smolo, Pleskot-Laurilovim

drevesnim mazilom ali pa s karbolinejem. Vse orodje, ki se je rabilo za izrezovanje bolnih mest, naj se dene po dokončanem delu v vrelo vodo ali pa v polodstotno kreosolovo milno raztopino (Lysol), da se razkuži. (Sledi še).

Umna reja kunccev ali domačih zajcev.

(Nadaljevanje.)

Srebrni kunec

Srebrni kunci so ena izmed najstarejših današnjih kunčjih pasem. Že v 18. stoletju jo najdemo na Francoskem imenovano. Svoje ime je dobil srebrni kunec po svojem srebrno-barvanem kožuhu. Ta srebrna barva nastane iz treh različnih barv dlake, katere se združijo v takozvano srebrno. Po tem, katera barva prevladuje, imamo svetle, srednje-temne in temne srebrne kunce. Najbolj priljubljena je temna barva.

Ta reja je zelo zanimiva, ker so mladiči v začetku popolnoma črni. V 6. tednu se prične barvanje na gobcu in na skokih, nadaljuje se po celém telesu in se dovrši v 6. mesecu.

Kunček te vrste ne sme imeti svetlih prs in belih znakov po životu.

Njegovo truplo je kratko, narava živahna. Glavo krase črne oči in 8—9 cm dolga ušesa. Težak je navadno 3 kg in ima vsled drobnih kosti zelo dobro in okusno meso.

To pleme so vzgojili Angleži, katerim se mora sploh kuncereja zahvaliti za svojo današnjo visoko stopinjo.

Ruski kunec.

Nobeno pleme ni tako bogato na imenih kakor rusko, ker imenuje se tudi: himalajsko, kitajsko, egiptsko, afrikansko pleme ali mossviški ali vindorski kunec. Če bi sodili samo po imenu, misliti bi morali, da je ruski kunec doma v Rusiji ali vsaj v Aziji ali v Egiptu; toda temu ni tako. Ruski kunec je postal iz križanja črnega nemškega in srebrnega kunca. Ta slučaj se je prigodil nekemu Angležu, odtod toraj izvira rusko pleme.

Život ruskega kunca je valjast, skoki nežni, ušesa napeta in pokonci stoječa. Ta kunec je povsem bel razven nosu, skoku in repa, ki morajo biti temno črni. Krpa na nosu ne sme segati do čela.

Njegova teža znaša $2\frac{1}{2}$ —3 kg. Meso je zelo okusno. Rejci, ki se posebno zavzemajo za to pasmo, skušajo ji povečati velikost. To bi znalo biti velike važnosti, če se s tem ne moti temnih delov telesa.

Temna barva mora biti vedno strogo ločena od bele. Zanimanje za rusko pleme je vedno večje in to tudi po pravici.

Belgijski velikani.

Belgijski velikani so največja pasma izmed vseh kunčjih pasem. Njih domovina je Belgija in sicer provincija Flandrija, zaradi česar se imenujejo tudi Flandrijski velikani. Postali so iz belgijskega kmečkega kunca in iz francoskega ovnatega kunca, kakor se da spoznati iz njihove postave. Doseže tudi 8 kg, vendar navadno le 5—6 kg. Samica je navadno težja od samca. To pleme je stegnjenega trupla; meri 65—70 cm. Kuncu merimo namreč dolžino tako-le: Položimo ga na klop ga raztegnemo ter merimo od nosa do repa. Ušesa ima 15 do 18 cm dolga, katera pa merimo od korenine do vrha. Stoje mu v podobi rimske številke V. Oči morajo biti žive, noge ravne in rep pokončen. Ako drži rep postrani se mu znatno zniža vrednost.

Belgijski velikani so različne barve in najbolj priporočljiva je siva; goji se pa tudi često rmenе in bele. Zadnji imajo rdeče oči. Vedno pa mora biti ta kunec enobarven. Kunci, ki imajo bele noge ali belo krpo na truplu, niso dopuščeni. V posebno lepoto je samici močno razvita podbradnica.

Velikost tega plemena zahteva tudi dovolj prostorne hleve. Računa se posamezne kunce te vrste 10—100 cm dolgosti in istotoliko širokosti; zajčniki pa ne smejo biti prenizki, da ne trpe radi tega ušesa.

Nobenih kuncev se ne sme, zlasti te pasme ne, prijematı za ušesa. Kakšne bolečine mora pač pretrpeti uboga živalica, ko visi vsa njena teža na ušesih! Prijeti je kunca z eno roko za kožo na hrbtu, z drugo pa podpreti na trebuhu.

Samici naj se ne pusti več nego štiri mladiče. Vse druge naj se odstrani ali pa podtakne dojnici, kakor je povedano v oddelku „O odreji“. Skoti naj samo trikrat na leto in mladiči naj ostanejo 8—10 tednov pri njej, kajti prezgodnja ločitev se pri tej pasmi najbolj maščuje. Samico je uporabiti z 8., samca pa šele z 11. mesecem za rejo.

Dandanes se ne gleda več toliko na težo, kakor pa na stegnjeno truplo, kajti kuncerejci so prišli do spoznanja, da se da vzrediti vsak čas na dobro razvitem telesu tudi velika teža. (Sledi še).

POROČILA.

Nabava sena. C. in kr. vojaški preskrbovalni magacin v Gorici namerava kupiti od tukajšnjih kmetovalcev neko določeno množino sena in slame za ste'jo in slame za postelje (škopenco).

Kdor ima na prodaj zgoraj navedene kmetijske pridelke, (ki jih je sam pridelal) naj se zglašuje čimprej pri „Goriškem kmetijskem društvu“, Korenjski trg šte. 2, Attemsova palača; kjer se dajajo potrebna pojasnila.

Vinski semenj. Dne 15. julija t. l. se je vršilo v Trstu pri „Trgovskem muzeju“ posvetovanje glede prireditve vinskega semuja v Trstu za goriška in istrska vina. Tega posvetovanja pod predsedstvom kom. G. A. di Demetrio so se udeležili naslednji gg. in sicer kot zastopniki gorišk. dež. odbora: dr. Pettarin, dr. Portelli, A. Jakončič, Bolaffio, Fabijani in Folini, kot zastopniki istrskega dež. odbora: dr. Cucovich in c. k. pot. učitelj Trampuš, za vin. eksp. zadrugo istrsko Davanzo, za tržaško kmetijsko društvo: grof Alberti de Poja in Oblak, poleg prejšnjih tudi Vrbka, dr. Garavini in prof. Morpurgo.

Sklenilo se je prirediti veliki vinski semenj spomladi l. 1912 in izvolil se je poseben odsek, obstoječ iz zastopnikov kupčijske zbornice in zastopnikov tržaškega kmet. društva, kakor tudi zastopnikov društva za tujski promet in zavoda za pospeševanje male obrti. Obrnilo se je obenem do istrskega in goriškega dež. odbora, ter zaprosilo naj imenujeta zastopnike od

svoje strani in sicer dogovorno z vsemi interesenti posameznih dežel, tako da prične ta odbor lahko takoj avgusta s predpripravami.

Imenovanje. Občinsko starešinstvo v Tomaju je imenovalo v svoji seji dne 23. t. m. gospoda Maksimiljana Ripperja nadzornika c. kr. kmetijsko-kemičnega poskuševališča v Gorici, častnim članom občine Tomaj „na podlagi zaslug, ki se jih je pridobil na polju raziskovanja in požrtvovalnosti v prospanju kmetijstva vobče, osobito pa še s korenito študijo o kraškem teranu“.

Zapisnik

seje osrednjega odbora, „Goriškega kmetijskega društva“, ki se je vršila 27. julija ob 10. uri predpoldne.

VSPORED :

1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnje seje ;
2. Poročilo o odstopu članov društvenega vodstva, o premembah tičočih se društvenih uradnikov in o predlogih društvenih odsekov ;
3. Odstop članov osrednjega odbora v smislu § 20, odst. 1. društvenih pravil ;
4. Določitev dneva, kraja in dnevnega reda občnemu zboru ;
5. Sprejem priglašanih društvenikov ;
6. Morebitni predlogi.

Na v z o č i : Predsednik Anton Jakončič, tajnik Viljem Dominko, odborniki : Ivan Budin, Anton Klančič, Ignac Kovač, Franc Obljubek, Luka Sila, Valentin Stanič in Maks Ukmar. Deželni odbor goriški je zastopal pri seji c. k. sodni svetnik in dež. odbornik Hinko dr. Stepančič. Predsednik konstatira sklepčnost, pozdravi navzoče in sporoči, da so opravičili svojo odsotnost : Alojzij dr. Franko, Anton Možina in Ivan Saunig. Predsednik sporoči, da sta se odpovedala odborništvu Edmund Konjedic in Vincenc Sorčič ; slednji zato, ker se je preselil iz Šempetra v Istro. Nadalje naznani, da je umrl v decembru 1910 II. društveni podpredsednik Žiga grof Attems. Omenjal je, da se je pokojni kot II. društveni podpredsednik redno udeleževal sej, da je bil tudi član in celo načelnik raznih društvenih odsekov in da se je tudi teh sej redno udeleževal. Nadalje, da je podpiral, kadarkoli se mu je nudila prilika, domače kmetijstvo posebno pa živinorejo,

sadjerejo in trtorejo. Dasiravno je bil plemenitaš, ni se sramoval obče-
vati tudi z najpriprostejšim kmetom, ter mu je šel na roko kolikor
je bilo v njegovi moči. Ko je tako na kratko opisal zasluge, ki se jih
je pridobil pokojni za društvo, povabi navzoče, naj se v izraz so-
žalja dvignejo s sedežev. Kar se je tudi zgodilo. Predsednik sporoča
potem, da je umrl tudi društveni uradnik I. Gaberšček, ki je marljivo
opravljal pri društvu svojo službo skozi štiri leta.

Nato otvori predsednik sejo in preide k 1. točki dnevnega reda

I. K prvi točki se oglasi Maks Ukmar in predlaga, naj se opusti
čitanje zapisnika zadnje seje in zapisnik naravnost odobri, ker je bil
uže dobesedno priobčen v društvenem glasilu „Prim. Gospodarju“.

Ta predlog je bil soglasno sprejet.

II. Tajnik poroča nato naslednje :

Od zadnje odborove seje, ki se je vršila 2. junija lanskega leta,
ima sporočiti društveno predsedstvo o premembah v predsedstvu, v
osrednjem odboru, pri društvenih uradnikih in o predlogih, ki so jih
stavili razni društveni odseki naslednje: Lansko leto decembra meseca
se je izpraznilo, vsled smrti visokorod g. Žiga grofa Attemsa, mesto
II. podpredsednika.

Septembra meseca lanskega leta se je odpovedal tajništvu g.
Franc Kocjančič, ki je opravljal tajniške posle pri našem društvu od
ustanovitve društva t. j. od leta 1905 pa do konec septembra 1910,
toraj celih pet let. Ker je bilo nujno potrebno, da se tajniško mesto
takoј spopolni, je imenovalo predsedstvo namestnikom društvenega
tajnika V. Dominko, ravnatelja dež. kmet. šole v p., ki je obenem
član našega osrednjega odbora. Novi tajnik je prevzel tajniške posle
s 1. oktobrom 1910 in sicer pod enakimi pogoji, kakršni so obstojali
med prejšnjim tajnikom in našim društvom. Z ozirom na to, da ima,
glasom § 20., odst. 2. društvenih pravil, le osrednji odbor pravico
imenovati namestnika izstopivšim članom društvenega vodstva do pri-
hodnjega občnega zbora in z ozirom na to, da se ima izvoliti na
občnem zboru, ki se bo vršil v kratkem, novega tajnika, predlaga
predsedstvo šlavnemu odboru, naj blagovoli imenovanje tajnikovega
namestnika formalno odobriti.

Januarja meseca t. l. je umrl društveni denarničar g. Ivan Ga-
bršček, ki je bil obenem društveni knjigovodja. Ker se je predsedstvo
uverilo, da ne bo v stanu opravljati poslov denarničarja in knjigovodja
vsled naraščajočih uradnih poslov t. j. blagovnega in denarnega pro-
meta, zato je imenovalo že lansko leto 1. julija denarničarjem Antona
Malnaršiča a nato letos 15. marca knjigovodjem Vinkota Samokeca.

Z ozirom na to, da ima glasom § 25., črka a) društvenih pravil
le osrednji odbor pravico imenovati oziroma nastavlјati društvene
uradnike, a sta se izvršili obe imenovanji tako, da ni dvomiti o spo-
sobnosti obeh uradnikov za prevzeto službo, zato predlaga sl. odboru,
naj blagovoli obe imenovanji odobriti.

Vsi prejnavedeni predlogi so bili soglasno sprejeti.

Društveni odseki so izročili predsedstvu v teku društvenega leta naslednje predloge, ki so bili sprejeti v raznih sejah, in sicer:

Živinorejski odsek je predlagal:

1. Naj se obrne društvo do visoke vlade in prosi, da naj se uporabi, na podlagi zakona in z odokom od dne 30. decembra leta 1909 pod števil. 222 odmerjena državna podpora za povzdigo živinoreje na Goriško-Gradiščanskem, v znesku 39.826 K 33 v, tako-le:

a) Znesek 12 526 K 33 v naj se uporabi za to, da se poišče v naših hribih eno ali dve primeraj planini, kateri bi služili za izpodrejanje plemenskih bikcev, ki naj bi se uporabili potem za plemenske ali naskočne postaje na Goriško-Gradiščanskem;

b) naj se uporabi od te podpore 2000 K za nagrade po 50-200 K, katere naj bi se dale takim živinorejcem, oziroma mlekarnam, ki ravnaajo z mlekom, oziroma mlečnimi izdelki pravilno in

c) naj bi se uporabilo znesek 2000 K za ustanovitev posebnega fonda pri glavnih kmetijskih organizacijah na Goriško-Gradiščanskem in sicer onih, ki se bavijo z nabavo umetnih gnojil in raznih krmil. Ta fond naj bi služil namreč o slabih letinah za nabavo prejnavedenih kmetijskih potrebščin, ki naj bi se razdelile takrat med revnejše kmetovalce.

2) Naj se potirja od rejcev društvenih plemenskih prešičev in sicer: od Leop. Brankoviča iz Šempasa, ki je zaklal svinjico brez društvenega dovoljenja K 25, iz enakega vzroka od Ant. Černeta iz Tomaja k 19, od Ant. Cargnela iz Podgore K 7 v 50 in od Andr. Leban iz Ravni pri Žabčah K 75.

3) Naj se pokrije primanjkljaj, ki je nastal vsled nakupa prešičev z državno podporo v letu 1910 in vsled brezplačne razdelitve teh v rejo t. j. K 101 v 71, začasno iz društvene blagajne.

4. Naj se ne oddajajo plemenski prešiči v bodoče brezplačno v rejo, ampak za polovično tržno ceno, a na vsak način pod dosejajimi običajnimi pogoji.

5. Da naj se oni načrt, ki ga je izdelal dež. kmet. urad goriški v prilog mlekarstvu na Goriškem v glavnem odobri. Nalaga pa se obenem društvenemu predsedstvu oziroma zastopniku našega društva, da naj se poskrbi v bodoče za to, da se omogoči našim živinorejcem razpošiljanje mleka v daljne kraje, ter naj se ustanavljajo maslarnice in sirarnice v bodoče le v takih krajih, kjer se ne da vnovčiti mleko naravnost kot tako.

6) Naj se obrne društvo do vlade in predlaga, naj poskrbi ista za to, da bo poučeval v bodoče v izdelovanju masla in sira intenzivno kak v tej stroki temeljito teoretično in praktično izšolan potovalni učitelj. Zahteva naj se obenem, da naj bi se pomudil ta strokovnjak pri vsaki maslarnici ali sirarnici po več dni zaporedoma oziroma naj ostane tam tako dolgo, dokler se uveri, da se izdelujejo mlečni izdelki pravilno.

7) Naj se dado v bodoče mlekarnam podpore za to, da se jim omogoči nabava potrebne množine čiste vode, da si nabavijo vse po-

trebne stroje, orodje in posodo za izdelovanje masla in sira, oziroma za razpošiljanje mleka.

8) Naj se odsvetuje pridelati mlekarnam postaje za izpodrejo plemenskih prešičev in priporoča, da naj bodo ta izrejevališča ločena ali sama zase.

9) Naj se poskrbi za to, da se ustanove na Krasu 4 mlekarnie ali nabiralnice za izvažanje mleka v druge kraje, a v Trstu naj se ustanovi centrala za razprodajo mleka.

10) Naj se sicer odobri načrt, ki ga je predložil deželni odbor glede uporabe državna podpore za povzdigo živinoreje, a predlaga naj se vladi in deželnemu odboru, da naj se ne odteguje osrednjemu ozemlju skozi 3 leta po 2600 K, kakor se je sklenilo svoječasno. Če se je že porabilo v letu 1910 za to ozemlje 6224 K 87 v nad določeno svoto, naj pokrije ta večji potrošek država in dežela skupno iz lastnih sredstev.

11) Naj se z ozirom na to, da nekatera županstva do danes še niso dvignila pri društvu onih podpor, ki so se jim nakazale glasom sklepa živinorejskega odseka od 10. marca 1910, določi županstvom rok, do katerega imajo dvigniti te podpore. V slučaju, da bi županstva ne zamogla doprinesiti do tega časa potrebnih dokazov oziroma da bi ne dvignila podpor, naj se uporabi ta denar za kakšno drugo kmetijsko panogo.

(Sledi še.)

Na novo priglašeni udje „Goriškemu kmet. društvu“.

1. Lupin Franc — Štandrež.	11. Radović Ant. — Samotorca 25
2. Leban Ivan — Solkan 117.	— Prosek.
3. Beltram Andrej — Vogersko 9.	12. Colja Franc — Samotorca 20
4. Ernest Dr. Dereani, zdravnik	— Prosek.
— Gorica.	13. Doljak Ivan — Samotorca 12
5. Štubelj Josip — Repnič 18.	— Prosek.
Prosek.	14. Obad Ivan — Salež 14 —
6. Gruden Josip — Zgonik 33	Prosek.
— Prosek	15. Milič Ivan — Koludrovica 7
7. Škrjaj Franc — Salež 13 —	— Prosek.
Prosek.	16. Lovrenčič Ivan — Salež 13
8. Skrk Ivan — Salež 14 —	— Prosek.
Prosek.	17. Doljak Franc — Samotorca
9. Guštin Ivan — Zgonik 3 —	14 — Prosek.
Prosek.	18. Gruden Ivan — Zgonik 15
10. Košuta Josip — Salež 34 —	— Prosek.
Prosek.	

19. Milič Ivan — Zgonik 1 — Prosek.	24. Filipčič Štefan — Šmarje 18 — Sežana.
20. Ukmar Josip — Šmarje 24 — Sežana.	25. Živec Anton — Šmarje 15 — Sežana.
21. Trpin Jožef — Šmarje 23 — Sežana.	26. Filipčič Andrej — Šmarje 14 — Sežana.
22. Rodica Ivan — Šmarje 22 — Sežana.	27. Malalan Anton — Šmarje 11 — Sežana.
23. Rodica Fran — Šmarje 21 — Sežana.	28. Miklavc Ivan — Šmarje — 7 — Sežana.

Štev. 1211.

Vabilo

k

ustanovnemu občnemu zboru »Podružnice goriškega kmetijskega društva v Sežani«,

ki se bo vršil

v soboto 12. avgusta t. l. ob 3. uri popoldne v prostorih sežanske ljudske šole.

===== VSPORED: =====

1. Pozdrav in nagovor predsednika „Gor. kmet. društva“;
2. Volitev podružničnega odbora, eventuelno zaupnikov;
3. Slučajnosti.

GORICA, dne 25. julija 1911.

Goriško kmetijsko društvo.

Predsednik:
A. Jakončič.

Tajnik:
V. Dominko.